

september 2018

Gebruik van professionele witwasfacilitatoren

Misdadigers doen tegenwoordig steeds vaker een beroep op georganiseerde netwerken van professionele witwassers. Naargelang hun behoeften besteden misdadigers hun witwasactiviteiten uit aan verstrekkers van witwasdiensten om geld uit meerdere en uiteenlopende misdrijven wit te wassen, zonder dat ze hiermee rechtstreeks in verband kunnen worden gebracht.

De FAG publiceerde onlangs een verslag waaruit blijkt dat er steeds vaker een beroep wordt gedaan op professionele witwassers (zie typologieën FAG).

Verschillende dossiers die de CFI doormeldde tonen aan dat professionele witwassers worden ingezet, vooral wanneer er grote bedragen mee gemoeid zijn. Sommige criminele groepen hebben zich gespecialiseerd in het verstrekken van witwasdiensten aan andere criminele groepen.

Professionele netwerken van ophalers / vervoerders

Het ophalen en grensoverschrijdend vervoeren van contanten blijft nog steeds een vaak gebruikte witwastechiek. Het fysieke vervoer van contanten kan door natuurlijke personen worden uitgevoerd, in het bijzonder door gebruik te maken van commerciële vluchten of over de weg in personenvoertuigen. Contanten kunnen ook in poststukken of containers worden verborgen.

Netwerken van professionele ophalers verzamelen grote hoeveelheden contanten, in het bijzonder bij drughandelaars, om ze fysiek naar andere landen te verplaatsen. Het grensoverschrijdend verkeer van liquide middelen is bedoeld om onderzoek naar de herkomst van fondsen (achterhalen van de herkomst van de fondsen) te bemoeilijken of te beletten, fondsen in het financiële stelsel in een ander land inbrengen, illegale handel in koopwaren bevorderen...

Verschillende doorgemelde dossiers tonen aan dat het gebruik van ophalers / vervoerders op georganiseerde wijze voor rekening van derden plaatsvindt. In sommige dossiers bleek uit politie-informatie dat deze techniek werd toegepast. Criminele organisaties die in Zuid-Europa drugs verhandelen doen een beroep op een organisatie die het geld moet witwassen en met de auto naar België moet brengen. Daar bezorgen tussenpersonen contanten aan verschillende vennootschappen die contanten nodig hebben om hun activiteiten uit te voeren.

In sommige dossiers met ophalers / vervoerders gaat het om manuele wisselverrichtingen die in België uitgevoerd worden door betrokkenen uit dezelfde streken in Oost-Europa. Deze betrokkenen, zonder band met België, zijn bekend bij de politie en kwamen tussen als koeriers: de valuta's werden eerst in een ander land in West-Europa omgewisseld voor verschillende criminele netwerken. Na politieacties hebben deze koeriers hun modus operandi echter gewijzigd en vervoerden valuta's naar België om ze in ons land om te wisselen.

Naast het fysieke vervoer van contanten stelde de CFI ook vast dat er georganiseerde netwerken bestaan voor het fysieke vervoer van bankkaarten. In deze dossiers wordt veelvuldig contanten opgenomen aan verschillende bankterminals in België met behulp van een vijftigtal bankkaarten die voornamelijk door een bank in Afrika werden uitgegeven. Deze verrichtingen liepen op tot verschillende miljoenen EUR in iets meer dan een jaar tijd. De houders van de meest gebruikte kaarten (soms voor meer dan een miljoen EUR) hadden hetzelfde profiel. Het ging om Afrikanen uit dezelfde regio, zonder officieel adres in België, waarvan sommigen auto's tussen Europa en West-Afrika verhandelden. Ook op het vlak van de verrichtingen werden gelijkenissen vastgesteld. Kaarten werden regelmatig en herhaaldelijk gebruikt, voor identieke bedragen, vermoedelijk tot maximumbedrag van de kaarten, meestal in dezelfde bankterminals. Verder valt op dat de kaarten op naam van verschillende kaarthouders achtereenvolgens in dezelfde terminal worden gebruikt, wat de stelling bevestigt dat er banden zijn tussen de betrokkenen. Tot slot wordt ook vastgesteld dat verrichtingen worden gesplitst, ofwel gebruikt dezelfde kaarthouder verschillende kaarten ofwel worden de verrichtingen tussen verschillende leden van dezelfde familie gesplitst. Inlichtingen van een Afrikaanse financiële inlichtingeneenheid toonden aan dat diverse bankrekeningen bij een Afrikaanse bank verbonden met de bankkaarten die in België gebruikt werden een groot aantal stortingen in contanten ontvingen, die zouden overeenstemmen met de opbrengst van de ingevoerde wagens. Gelet op de atypische aard van de verrichtingen is het mogelijk dat de betrokkenen deel uitmaken van een of meerdere criminele organisaties die onder meer actief zijn in de illegale handel in motorvoertuigen. Gelet op de frequentie en het volume van de verrichtingen zijn deze betrokkenen mogelijk verantwoordelijk voor het witwassen van geld aan de hand van opnames via bankterminals voor rekening van andere criminele organisaties, onder het mom van autohandel.

Witwassen voor rekening van derden via netwerken van informele Aziatische bankiers

Volgens Europol bieden Chinese criminele organisaties ondergrondse bankdiensten aan aan andere criminele organisaties. Tracfin stelt ook vast dat netwerken die drugs verhandelen grote hoeveelheden contanten overhandigen aan netwerken van onofficiële Aziatische bankiers, die via verschillende kanalen geldmiddelen naar Azië over te maken (gesplitste geldverzendingen via *money remittance*, koeriers via luchtvervoer, bankoverschrijvingen via doorsluislanden) om creditverrichtingen uit te voeren op buitenlandse bankrekeningen van de drughandelaars, na betaling van commissielonen¹.

¹ *EUROPOL SOCTA 2017: European Union Serious and Organised Crime Threat assessment. Crime in the age of technology* [Dreigingsevaluatie van de zware en georganiseerde criminaliteit, Criminaliteit in het tijdperk van technologie], blz. 18; TRACFIN, *Tendances et analyse des risques de blanchiment de capitaux et de financement du terrorisme en 2015* [Trends en risicoanalyse witwassen en financiering van terrorisme in 2015], blz. 22 en blz. 47.

Het uitvoeren van witwasverrichtingen voor rekening van derden is de modus operandi die in meerdere doorgemelde dossiers met verrichtingen naar China voorkomt. Zo zouden grote hoeveelheden contanten uit uiteenlopende illegale activiteiten in België samengebracht worden door georganiseerde netwerken die als onofficiële bankiers optreden die via verschillende kanalen geld naar China overmaken. Een deel van de doorgemelde dossiers heeft betrekking op verrichtingen uitgevoerd door personen van Chinese nationaliteit of Chinese herkomst of bestaat uit verschillende geldverzendingen naar China of fysiek vervoer van contanten naar China. Een ander deel van de dossiers zijn bankoverschrijvingen naar China (en Hongkong), meestal van rekeningen die in België werden geopend op naam van Belgische vennootschappen in de in- en uitvoersector. Vaak wordt het geld eerst overgeschreven naar verschillende rekeningen van verscheidene vennootschappen die met elkaar verband houden alvorens het naar China wordt overgeschreven. In bepaalde dossiers worden ook overschrijvingen naar doorsluislanden uitgevoerd, meer bepaald Oost-Europa of de Verenigde Arabische Emiraten. Als bewijs voor de verrichtingen worden betaalde facturen voorgelegd. Deze facturen vertonen onregelmatigheden, in het bijzonder tegenstrijdigheden tussen de naam van de leverancier en die van de ontvanger van de betaling. Verschillende van deze dossiers vertonen kenmerken van compensatie. De vaakst vastgestelde onderliggende misdrijven zijn mensenhandel, georganiseerde misdaad, drughandel en oplichting.

Professionele rekruteerders van geldezels

Het gebruik van geldezels om geld wit te wassen is bij de CFI reeds jaren bekend, maar blijft nog steeds actueel. Europol startte een Europese campagne die waarschuwt voor praktijken waarbij criminele organisaties geldezels rekruteren om geld wit te wassen².

Volgens Europol houdt meer dan 90% van de verrichtingen met cybercriminaliteit verband: phishing-oplichting, CEO-fraude, emotionele oplichting, oplichting met frauduleuze overschrijvingen, oplichting in verband met e-commerce,... In de doorgemelde dossiers van de CFI wordt deze techniek ook gebruikt om geld voortkomend uit oplichting wit te wassen.

Professionele rekruteerders benaderen hun slachtoffers steeds vaker via sociale media. De rekruteringsberichten lijken soms echte personeelsadvertenties waarmee snel geld kan worden verdiend. Rekruteerders overtuigen hun slachtoffers om hun bankrekening ter beschikking te stellen om geld te ontvangen en naar andere –vaak buitenlandse– rekeningen over te schrijven, in ruil voor een commissieloon.

De rekruteerders bieden dan de diensten van deze geldezels aan aan cybercriminelen die geld willen witwassen. Door deze geldezels als tussenpersonen te gebruiken kunnen criminele organisaties over geldmiddelen van illegale oorsprong beschikken en verplaatsen en bij de witwasverrichtingen toch op de achtergrond blijven. Het is niet ongebruikelijk dat criminele organisaties achtereenvolgens verschillende geldezels gebruiken, waardoor verschillende lagen worden gecreëerd en het onmogelijk wordt om het uiteindelijke gebruik van de geldmiddelen te achterhalen.

² <https://www.europol.europa.eu/activities-services/public-awareness-and-prevention-guides/money-muling>. Dit initiatief wordt in België ondersteund door Febelfin.

Naast het gebruik van bankrekeningen op naam van natuurlijke personen door geldezels trachten rekruteerders ook vennootschappen te benaderen. In complexe fraudeschema's, meer bepaald oplichting met frauduleuze overschrijvingen of CEO-fraude, wordt de opbrengst van oplichting overgeschreven naar bankrekeningen op naam van vennootschappen die hun rekening ter beschikking stellen om geldmiddelen door te sluisen. Er kunnen erg omvangrijke bedragen mee gemoeid zijn. Het kan gaan om schermvennootschappen onder leiding van een stroman met als enige taken een schermvennootschap oprichten of kopen, een bankrekening op naam van deze schermvennootschap openen (met de stroman als volmachthouder) en de betrokken fondsen via deze rekening laten verlopen. Het kan ook gaan om vennootschappen die in moeilijkheden verkeren die benaderd worden door netwerken die naar vennootschapsrekeningen op zoek zijn. Deze netwerken slagen vervolgens erin om deze fondsen via hun rekening te laten verlopen, tegen betaling van een commissie³.

Professionele wisselaars van virtuele munten

De platforms om virtuele munten om te wisselen zijn in België momenteel niet gereguleerd. Aangezien er geen wettelijk kader is dat wisselplatforms erkent, zijn deze platforms niet onderworpen aan het stelsel ter bestrijding van witwassen en financiering van terrorisme.

Bijgevolg ontvangt de CFI geen meldingen van platforms van Belgische oorsprong. Als onderdeel van spontane informatie-uitwisseling met buitenlandse financiële inlichtingeneenheden kan de CFI informatie ontvangen als gevolg van een melding door een buitenlands platform voor de omwisseling van virtuele munten.

De verrichtingen in verband met virtuele munten in deze dossiers zijn internationale betalingen van of naar deze wisselplatforms met rekeningen in het buitenland. Op te merken valt dat talrijke personen vooraf een beroep doen op een betalingsdianstaanbieder vooraleer het geld naar een wisselplatform wordt verstuurd. Deze betalingsdianstaanbieders zijn in bepaalde gevallen in het buitenland gevestigd, waardoor het moeilijk is om informatie over de oorsprong of de bestemming van het geld te bekomen. Het onderzoek van de CFI wordt bemoeilijkt wanneer een beroep gedaan wordt op zulke betalingsdianstaanbieders en ze als tussenschakel worden gebruikt.

De wisselplatforms voor virtuele munten worden niet enkel gebruikt om virtuele munten in wettige betaalmiddelen om te zetten en omgekeerd, maar ook om virtuele munten om te wisselen voor andere virtuele munten die meer anonimiteit bieden zoals *monero* of *dash*⁴.

³ *Report Financing of Organised Crime, Center for the Study of Democracy, 2015* :“*Organised crime groups of considerable financial capacity are always seeking companies or businesspersons in critical situations to offer loans in exchange for a favour: transport cocaine or money, launder money, etc. These groups have experts in finding and recruiting vulnerable companies or managers and offering them a way out of their difficult predicament*”. [Georganiseerde criminele groepen met grote financiële draagkracht zijn steeds op zoek naar vennootschappen of zakenmensen in crisissituaties om hen in ruil voor een gunst, zoals cocaïne of geld vervoeren, geld witwassen, enz. een lening aan te bieden. Deze groepen doen een beroep op experts om kwetsbare vennootschappen of bestuurders te vinden en te rekruteren en hen een uitweg uit de kritieke toestand te bieden”].

⁴ Europol, 2017 *Virtual Currencies Money laundering Typologies, Targeting Exchanges and other CyberGatekeepers*, Den Haag, 31/12/2017.

De CFI ontving informatie over clandestiene wisselaars die virtuele munten in contanten omwisselen (of omgekeerd)⁵. Deze diensten worden online verstrekt, voor grote bedragen en tegen een commissieloon dat veel hoger ligt dan de gebruikelijke vergoeding die via de gangbare kanalen van onlinewisselaars moet worden betaald. Uit politionele informatie bleek dat na een eerste contact via het wisselplatform er gebruik wordt gemaakt van beveiligde communicatiekanalen om de voorwaarden van de verrichting te bespreken. De fysieke overdracht vindt vervolgens plaats tijdens korte ontmoetingen met cliënten op openbare plaatsen. Ook al lijkt het erop dat wisselverrichtingen van “vuile” bitcoins naar contanten via dergelijke onlinedienstverleners aan het gerecht zouden kunnen ontsnappen, toont strafrechtelijke vervolging aan dat deze illegale onlinediensten niet zo anoniem zijn als deze dienstverleners en hun cliënten wel denken. Dit werd onlangs nog aangetoond door de ontmanteling van de clandestiene onlinemarkten *Alphabay* en *Hansa* in het kader van strafrechtelijke onderzoeken in het buitenland⁶.

Witwassen in verband met allerhande misdrijven via netwerken van fictieve bedrijven

De CFI ontving informatie over netwerken van fictieve vennootschappen die door verschillende personen werden opgericht en bedoeld waren om geld wit te wassen voortkomend uit allerhande misdrijven gepleegd via vennootschappen uit sectoren die werknemers illegaal tewerkstellen.

Er worden stromannen aan het hoofd van deze fictieve vennootschappen geplaatst om de band met de spilfiguren van het netwerk te verhullen. Er worden valse facturen opgemaakt en het witwassen wordt uitgevoerd door middel van overschrijvingen en opnames in contanten.

In deze dossiers worden op de rekeningen van verschillende Belgische vennootschappen soortgelijke verrichtingen uitgevoerd: de creditverrichtingen zijn overschrijvingen van andere Belgische vennootschappen uit de bouw-, schoonmaak-, transportsector, terwijl aan debetzijde grote bedragen in contanten worden opgenomen. De rekeningen van de betrokken natuurlijke personen worden vrijwel uitsluitend gecrediteerd door overschrijvingen van vennootschappen die ze besturen. Aan debetzijde worden eveneens grote bedragen in contanten opgenomen.

De natuurlijke en rechtspersonen van het netwerk hebben veel kenmerken gemeen. De vennootschappen zijn bijna allemaal recent opgericht. Hun maatschappelijk doel is erg ruim en omvat bouwwerkzaamheden, schoonmaak, vervoer, in- en uitvoer van koopwaar, beheer van horecabedrijven,... Een deel van de vennootschappen is in woonwijken gevestigd, wat niet overeenstemt met de activiteiten die ze zogezegd uitoefenen. Andere vennootschappen zijn gevestigd op “postbusadressen” waar tientallen vennootschappen gevestigd zijn. Het valt bijgevolg te betwijfelen of deze vennootschappen werkelijk een handelsactiviteit ontplooiën. De zaakvoerders/volmachtenhouders op de rekeningen van de vennootschappen zijn doorgaans erg jong en beschikken klaarblijkelijk niet over de nodige kennis om een vennootschap te

⁵ De bitcoinhandelaar, een faciliterende rol bij de cash-out van criminele verdiensten Anti Money Laundering Centre, augustus 2017, De Bilt.

⁶ <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/massive-blow-to-criminal-dark-web-activities-after-globally-coordinated-operation>

leiden. Het vermoeden is dan ook groot dat het in werkelijkheid om stromannen gaat die tegen betaling aan het hoofd van vennootschappen zonder economisch belang werden geplaatst.

De gebruikte modus operandi verloopt als volgt: de valse facturen worden op de bankrekeningen van fictieve vennootschappen betaald en een deel van het bedrag wordt als commissieloon ingehouden. Het overige deel wordt in contanten opgenomen, ofwel van de bankrekeningen van de fictieve vennootschappen, nadat het geld naar deze vennootschappen werd overgeschreven, ofwel nadat het geld werd overgeschreven naar persoonlijke rekeningen van diegenen die het netwerk hebben opgezet of van stromannen.

De opgenomen contanten worden teruggegeven aan de vennootschappen die de betalingen uitvoerden. De uitbetaalde vennootschappen halen hier een dubbel voordeel uit: enerzijds ontvangen ze niet-aangegeven contanten die ze kunnen gebruiken om niet-aangegeven werkkrachten te betalen, anderzijds halen ze een belastingvoordeel uit het feit dat fictieve facturen in de boekhouding werden opgenomen en de winst van de uitbetaalde vennootschappen werd verlaagd, waardoor ze een verlaging van de vennootschapsbelasting verkrijgen.

In plaats van de bedragen die aan de uitbetaalde vennootschappen moeten worden terugbetaald in contanten op te nemen kunnen fictieve vennootschappen ook aan een compensatieschema deelnemen. De bedragen die de uitbetaalde vennootschappen op bankrekeningen van fictieve vennootschappen crediteren worden gebruikt om facturen van leveranciers via overschrijving te betalen aan Belgische invoerders, die de tegenwaarde in contanten overhandigen aan personen die het netwerk van fictieve vennootschappen hadden opgezet.

Zoals vaak bij georganiseerde fraude- en witwascircuits stellen we vast dat de gebruikte vennootschappen na een tijdje leeggehaald worden en failliet worden verklaard. Er wordt gebruikgemaakt van stromannen en vervalste documenten en van de organisatie van onvermogen.
